

МОДУНАВКА.

№ 40.

У Суботу 30. Септембра.

1844.

НА ДАНЬ РОЂЕНИЯ

И ГОВЕ СВѢТЛОСТИ

господара

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА,

Кнеза Србскогъ.

Поймо Срби Србства свѣтило,
Што разгана облакъ црнъ,
Наше пољ чисти премило,
Свудъ сатире чакаль и тризъ.

Александра поймо сложно сви,
Данасть Му в дань рођенъ;
Крвь Му отца у приема ври,
Србкињомъ в одоснъ.

Доброта в Александеръ савъ,
За цвѣтъ милый Србства мре;
Али ипакъ Онъ в правый лавъ,
Што паклене зло ће тре.

Там' по мраку одъ Нѣг' пакла сынъ
Вѣчне ноћи кріс станъ,
Да процвѣта Србадів кринъ —
Онъ презире сладкій санъ.

Там' пастира надъ колебамъ свудъ
Александра лебди ликъ,
Нит' Га страши киша, вѣтаръ, студъ,
Нит' звѣрова лютый рикъ.

Неуморно чисти Срба садъ,
Што в отацъ почено,
Да г' негуши травурине смрадъ,
Што й Бранковићъ посѣо.

У отцу в да! прерођенъ намъ,
Штоно сломи луни рогъ,
Србству съ чела сатре робства срамъ,
Наше славе диже стогъ.

Зато, роде, Александра пой,
Там' до звѣзда диж' Му летъ;

Некъ Му вѣница украшава строй
Са дна твога срца цветъ.

У Београду 29 Септембра 1844.

Алекса Десимировићъ.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Ковацъ.)

На посљдку разломивши колачъ, запали
га у олтару, па приближивши се Ђезельи, био
е у намѣри учинити последњи покушенъ; но о-
на се опетъ была натрагъ повукла са ужасомъ.

Онда Ассиръ узме напрасно чашу и метав-
ши је у руке Ђезельи, рекне јој гласомъ, кој је
сама она као ужасни угрожај разумѣла:

„Пи! супруго Хофанова.“

Мале руке Ђезельине укоче се око те ча-
ше и обрнувши се Хофану, кој је у сумор-
номъ ћутању сматрао, она се простре на коле-
на предъ њимъ.

„Господару, рекне она плачући, да је са-
мо онъ чуо, до јоће самъ више путај молила,
да вамъ само неколико речиј, кое бы за
едно тренуће ока трајло, саобщитимъ, а ви сте
ми свагда моју молбу неиспуњену одбили... Го-
вори се, да је ваша воля да и умремъ... Я ваљ
любимъ и почитујемъ и при самой овој тврдо-
срдној волји вашој... Но у тренућу мога пре-
селеніја къ Богу... дозволите ми, да ваљ увѣ-
римъ о мојој невиности; да она, коју сте вы по-
читовали вашимъ именомъ и вашомъ любави,
умири садъ достойна имена вашегъ, безъ да је
увредила невиность... Господару смиљите се
на мене!

— А Аміель! Аміель! замумла Хофанъ.

„О Аміель! Аміель! повтори Ђезеля... са про-
изношенијемъ тако сладкимъ и умиљнимъ, да јој
е Хофанъ, удаливши се одъ нѣ, у яности по-
вијко:

„Пи ту воду, безчестно створенъ и прими
награду за твой порокъ!“

Ова неправда оживила є жертву; она се съ колена подигне спокойно и благородно: „Народе Израилскій! повикне гласомъ, кога се одзывъ повторао по свимъ столповима и угловима храма; така є дубока тишина у иѣму владала; народе Израилскій! вы люди, кои ме судите, и жене, коє ме слушате... предъ свима вами заклинѣмъ се, да самъ невина, да є мое срдце чисто, мое устне да су изузете сваке лажи... и... при свемъ томъ... я се страшимъ овогъ искушениа, ербо людско коварство може быти одъ васъ сматрано за пресуду Божију... Господи! прости моимъ непріятельима, као што имъ я праштамъ!“ Потомъ приносећи своимъ устнама чашу, нагне ю и испије све, што є у иѣй было, и красне очи иѣне подигнуте чакъ до свода храма спуштаје су се полако и усмотриле су међу свимъ главама окружаваюћи јој людји једну недвижиму, нему, која се чинила, да слуша, безъ да што чује, и гледа, безъ да што види.

„Съ Богомъ Аміеле, повикне Ђезеля, съ Богомъ!“

— Садъ вы пите господару Хофане, рекне Ассиръ, даваюћи другу чашу мужу.

У тренућу, кадъ є онъ хтѣо чашу своимъ устма принети, Аміель, кој се покренуо са своја мѣста као стрела, и све оне, који су му у томъ пролазку на путу били, на лево и десно отуриваюћи, приступи Ђезели, и узвини јој своя наручја, повикне:

„Сестро моя, сестро моя, тебе осуђую!“

Сирота жена била є обнесвѣшћена.

„Шта иѣгова сестра! повтори Хофанъ, који се чаша изъ руку измакла и о патосъ храма разбили се.

— Ево! увѣри се, рекне му Аміель ладно, даваюћи му паргаментъ своеј матерје.

Хофанъ га прочита, био є у очајнију, да є овай — Аміель — пошо можда иѣга, и првовештеника обтужити, што су смртъ Ђезели проузроковали; но Ассиръ му лагано на уво рекне: „отровъ ње био у иѣной чаши.“

„Да у којој є?“ упита Хофанъ посртавајући уплашень.

— У... ни. једной..., одговори жертвоприноситель, управивши очи на ону течност, која се изъ Хофанове чаше по патосу храма разсула.

„О Ђезельо! оћешь ли ми моји опростити, рекне Хофанъ, изражаваюћи свое дубоко и чувствително покаяње.

— Господару! одговори млада, красна су пруга, любећи му руку, коју јој є онъ био пружио; а самъ ваша, вы имате право располагати съ моимъ животомъ.

Хофанъ, наслонићи на свогъ шурака и придржаваюћи Ђезелю, ишао є лагано изъ храма; онъ

є ишао съ уздигнутомъ главомъ, погледомъ гордымъ и грозећимъ, предъ великимъ жертвоприносителемъ, кои є био свое пакостне очи погнуо, да негледа ону срећу, коју ње био у стани разрушити; а народъ се разиђе по Ерусалиму разглашаваюћи Ђезелю за побѣдитељицу окупашај горке воде. —

ЧЕХЪ И ЛЕХЪ.

(Съ Ческога одъ Т. Хорњика.)

Видите ли оне шарене гомиле людји, што се озбыльно тамо савијаю у западне краине? — Кажите, шта є то? — „Да неће быти ратна чета, која ино смртъ немирнима суседима?“ — Ћиј та неоресе у тима гомилама бојовне песме, нији звечи тамо бритко оружје, него любка попевка, и говоръ и смей пролећу овима дугимъ редовима, и детини тороканъ иноси вечерњи ветрићи съ натоварени кола до ува пажљиве майке. — „А оно вальда се диго народъ, те иноси побожне гласове на света места преко далеки путова?“ — Ћиј та у то доба јошъ ии синула у онимъ крајевима права слика божја света, ученъ иијово јошъ се иије вернима явљало; већи се народъ веселио са детинскима, одъ дедова и отцева предаванима приповеткама о творцу тога света, и кланяло се доброме и зломъ, а слику обадвога правио є себи у свакомъ крају, како му се допало.

За високе, прнимъ шумама покривене горе предъ очима ти чета сунце заилази. Ружична светлость, любнувши вршке одъ стогодинињи растова и чамова, спусти се садъ на лаганима крилима на ту полану и обасу многобројне гомиле. Гласови у шаренимъ редовима престају, корачањи слаби. А напредъ, предъ четама на дивноме бельцу єзи вitezъ са избраномъ дружиномъ, баца наоколо погледе по умиљој краини, те и чете мери, одъ који се последњи удови јошъ тубе у сумрачују околны шума. Доне се га белацъ къ подножју високе горе, па и самъ стаде, као да бы пророчкимъ духомъ световати ктео господара: овде вали оданути! и јошакъ се окрене силной дружини, „станимо!“ проговори звучнимъ гласомъ. Те одъ гомиле до гомиле, одъ грла до грла, лети гласно „станимо!“ и найпосле умире у шумской густини.

Новъ животъ пролети крозъ то неизброено мложтво. Збачене су тежкоће дневнога пу-

Ова неправда оживила је жртву; она се съ колена подигне спокойно и благородно: „Народе Израилскј! повикне гласомъ, кога се одзывъ повторавао по свимъ столповима и угловима храма; така је дубока тишина у њему владала; народе Израилскј! вы люди, кои ме судите, и жене, кое ме слушате... предъ свима вами заклинамъ се, да самъ невини, да је мое срдце чисто, мое устне да су изузете сваке лажи... и... при свемъ томъ... я се страшимъ овогъ искушенија, јербо людско коварство може бити одъ васъ сматрано за пресуду Божију... Господи! прости моимъ непрјатељима, као што имъ я праштамъ!“ Потомъ приносећи својимъ устнама чашу, нагне ју и испије све, што је у њој было, и красне очи њене подигнуле чакъ до свода храма спуштају се полако и усмортеле су међу свимъ главама окружаваюћи ју људије једну недвижиму, нему, која се чинила, да слуша, безъ да што чује, и гледа, безъ да што види.

„Съ Богомъ Аміел, повикне Ђезељ, съ Богомъ!“

— Садъ вы пите господару Хофане, рекне Ассиръ, даваюћи другу чашу мужу.

У тренућу, кадъ је онъ хтјо чашу својимъ устма принети, Аміелъ, кој се покренуо са свога места као стрела, и све оне, који су му у томъ пролазку на путу били, на лево и десно отуриваюћи, приступију Ђезељу, и узвешију у своя наручја, повикне:

„Сестро моя, сестро моя, тебе осуђују!“

Сирота жена била је обнесванишћена.

„Шта његова сестра! повтори Хофанъ, који се чапа изъ руку измакла и о патосе храма разбили се.

— Ево! увѣри се, рекне му Аміелъ ладно, даваюћи му паргаментъ свое матере.

Хофанъ га прочита, био је у очајању, да је овай — Аміелъ — пошо можда њега, и првовештеника обтужити, што су смртъ Ђезеља проузроковали; но Ассиръ му лагано па уврекне: „отровъ не био у њеној чаши.“

„Да у којој је?“ упита Хофанъ посртавајући уплашень.

— У... ни... једной..., одговори жртвоприноситель, управивши очи на ону течност, која се изъ Хофанове чаше по патосу храма разсулла.

„О Ђезельо! ћешъ ли ми моји опростити, рекне Хофанъ, изражаваюћи свое дубоко и чувствително покаяње.

— Господару! одговори млада, красна су пруга, любећи му руку, која јој је онъ био пружио; а самъ ваша, вы имате право располагати съ моимъ животомъ.

Хофанъ, наслонићи на свогъ шурака и придржаваюћи Ђезељу, ишао је лагано изъ храма; онъ

е ишао съ уздигнутомъ главомъ, погледомъ гордымъ и грозећимъ, предъ великомъ жртвоприносителемъ, који је био свое пакостне очи потпуно, да негледа ону срећу, коју пје био у стани разрушити; а народъ се разиђе по Јерусалиму разглашаваюћи Ђезељу за побједитељицу очувајући горке воде. —

ЧЕХЪ И ЛЕХЪ.

(Съ Ческога одъ Т. Хорњика.)

Видите ли оне шарене гомиле људије, што се озбыльно тамо савијају у западне краине? — Кажите, шта је то? — „Да неће бити ратна чета, која носи смртъ немирнијима суседима?“ — Ћија неоре се у тима гомилама бојовне песме, пији звечи тамо бритко оружје, него любка попевка, и говоръ и смей пролећу овима дугимъ редовима, и детиније тороканје носи вечерњи ветрићи съ натоварены кола до ува пажљиве мажке. — „А оно вальда се диго народъ, те носи побожне гласове на света места преко далеки путова?“ — Ћија та у то доба јошъ писи сијула у онимъ крајевима права слика божја света, ученји његово јошъ се писе вернима явљају; већи се народъ веселио са детиньскима, одъ дедова и отцева предаванима приповеткама о творцу тога света, и кланјао се доброме и зломъ, а слику обадвога правио је себи у свакомъ крају, како му се допало.

За високе, прнимъ шумама покривене горе предъ очима ти чета сунце заилази. Ружична светлостъ, любнувши вршке одъ стогодишњији растова и чамова, спусти се садъ на лаганима крилима на ту полану и обасу многобројне гомиле. Гласови у шаренимъ редовима преостају, корачање слаби. А напредъ, предъ четама на дивноме бељцу једи витезъ са избраномъ дружиномъ, баца наоколо погледе по умиљеној краини, те и чете мери, одъ који се последњи удови јошъ губе у сумрачу околны шума. Донесе га бељацъ къ подножју високе горе, па и самъ стаде, као да бы пророчкимъ духомъ световати ктеби господара: овде вала оданути! и јунакъ се окрене силной дружини, „станимо!“ проговори звучнимъ гласомъ. Те одъ гомиле до гомиле, одъ грла до грла, лети гласно „станимо!“ и найпосле умире у шумской густини.

Новъ животъ пролети прозъ то неизбребено мложство. Збачене су тежкоће дневнога пу-

Окрену се и пођу далъ узъ гору. Витезъ тавнога лица неодговори ништа, привати дакле опетъ првый: „Брате, нась е једна майка подъ срцемъ носила. Јдномъ сисомъ, јдномъ любави били смо залагани, у једной любави одрасли смо — брате, заръ те нисамъ увекъ братски любio? Заръ мислишъ, да я држамъ, да самъ болји, што ме є народъ у овоме попаску одъ прастаре постойбине за вођу изабрао? Голыи є случај све одредио. Тебе као и мене почитую народни мудраци, и једнаке имамо у очима народа заслуге. Ил самъ ти можда на томе дугомъ путу и јдномъ речи показао, да себе држимъ за господара — ? о брате, говори?“

Али братъ неговори. Са главомъ спуштеномъ, зенице у камениту стазу запирући, и усне сило стискуюћи, корачаше на гору. А у брату са огњнимъ очима, зачне крвь такође кипити. Тежко му є падало братово тврдоглавство. „Богови некъти опросте,“ рече, „што жалости мојој толико јошь ране додаешь! Твоје добро срце, ма и честолюбиво, нека те увери и утврди, да баръ на гласъ богова више пазишъ, него на речь братову. И зато невременомъ не-пристойности немој и вређати, ма да си научио мене жалостити, него се послушно осланий на ныову пресуду.“

(Продуженіе сљдује.)

ЗНАТНИ ПОТУРЧЕНИЦИ ИЗЪ ЮЖНО-СЛАВЕНСКОГЪ НАРОДА.

(Конацъ.)

Другій Славенскій Великій Везиръ Махомеда III. звао се Яусъ-Али-Паша (1604), рођеній Бошњакъ, изъ славнѣ фамилије Малковића. Осимъ овога као Адмиралъ Халилъ, позваний освојитељ, родомъ изъ Босне, и учени Шенци Алидеде, у Босни рођенъ, а кодъ Сигета саранъинъ, и Печеви, Славонацъ; првый сачинитељ Еваила, т. е. дѣла о уставницима политични уређенія и истражитељима наука изната, а последњий славный бытеписатель Османа.

Подъ Ахмедомъ I. био є Великій Везиръ Назу-Паша (1614), сынъ једногъ Бугарскогъ Христіанина Кумулцина. Велику и знатну ролу у једно исто време играли су: Бостанци-Паша, Дубровчанинъ, и сынъ једногъ Хрваћанина, Адмиралъ Піале, кој є Бегъ одъ Александрије онда био.

Подъ срећнимъ Османомъ II. (1618), кога є Гундулићъ у свомъ пѣсмоторству обезсмртјо, владао є као Великій Везиръ Хрваћанинъ Давид-Паша, кога є Сиръ Томасъ као озбыльногъ, умреношъ и мудрогъ мужа изображавао.

Онъ є у буни Яничара заедно са Султаномъ Османомъ погинуо 1612.

Найпосле налазимо подъ Мустафомъ I. и Муратомъ IV. осимъ други велики достойника опетъ Велике Везире: Дауд-Пашу, Бошњака, на заповѣсть њгову био є Султанъ Османъ II. убиенъ, и Хозрев-Паша, такођеръ изъ Босне, когъ пизвржење и убијење врло є опасну буну између Яничара у Дјајрбекију и малой Азији прузорковало.

Сва ова довде наведена, мыслимъ да ће довольна быти, за подкрѣпiti рѣчи великогъ источногъ повѣствователя Хамера, кој веди: „Да є Османско царство на суву и на води не Турскомъ сировоћу и нерѣшителносћу, но Славенскомъ и Грчкомъ финоћомъ, лукавствомъ, не-устрашимосћу, невѣриосћу (само Грцима свойственомъ), постојанствомъ и храбросћу, као и талентима жителя освојени (по већој части Славенски) земаља као коло узрастло, кое превазможио је своимъ подјарми силне народе, који су чрезъ потурченике и робскомъ мысли својој собствену утробу распорили и разчупали.“

Бераръ.

И С К Р И Ц Е.

XII.

О земљо, о добра и неуморена наша майко, ты своимъ любезнымъ гласомъ нась зовешь да съ тобомъ съновно живимо, и да дарове твоје съ нашимъ зноенъмъ умножимо. Али по несрѣти мы мало радимо за лѣпоту твога и за наше добро; незнамо да є све једно користь и лѣпота права. Оно што невиши весели очи наше, оно уздиже мысли, животъ тѣлесный и душевный.

Да є земля твоя, домовино моя бѣдна, као повѣтарце твоје, было бы у теби сакупље аљоте Таліјанскога и Грчкога поля. Али земля є твоя, као глава безъ власій, као кости једва покривене кожомъ жуткастомъ. Планине наше су као слика стана нашега. Гдѣ воде нема, онде вала да зној людскїй свакиј груменъ цаводни. Наши стари јоште се спомињу времена, кадъ ће было небо, као сада, говоздено, и глуво за молитве наше. Ако млада шумица опетъ некачне расти на горама нашимъ опуштенимъ, и ако мало зелени, као знакъ надана, непочне зеленити се предъ очима нашима, тада ће све то сувиљ и невеселе быти баштине и душе наше. Али мы одъ туђинаца узимамо цвѣће а не стабла, хальине а не плугове, рѣчи а не ствари, што є неваљао а не што є потребно. Тврди смо и охоли за добро, понизни за зло.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правитељственой Књигопечатници у Београду.